

СТАНОВИЩЕ

за дисертационен труд за придобиване на образователна и научна степен „доктор”
професионално направление: 3.3. Политически науки, докторска програма

„Политология”,

с автор **Димитър Любомиров Керанов**

на тема:

„Демократизацията на политическите системи в Африка“,

от проф. д-р Борис Филипов Манов

(ЮЗУ „Неофит Рилски”, катедра „Философски и политически науки”)

Становището е изготвено в съответствие с изискванията на ЗРАСРБ, ППЗРАСРБ и съгласно Заповед на Ректора на ВСУ „Черноризец Храбър” № 292 от 04.05.2023. Становището е възложено с решение на членовете на научното жури за провеждане на процедурата по защитата на дисертацията.

I. Данни за дисертацията и автореферата.

Дисертационният труд е обсъден в катедра „Администрация, управление и политически науки” при факултет „Международна икономика и администрация” на ВСУ „Черноризец Храбър” и е насочен за защита пред научно жури. Трудът е с общ обем 281 страници, от които основен текст 210 страници, включващ 27 фигури, използвана литература. Представени са 12 приложения. Библиографията включва 424 източника на български, африкаанс, английски, руски, немски, чешки, френски, португалски, испански език, сред които нормативни актове, монографии, студии, статии и интернет сайтове.

Структурата на дисертационния труд отразява спецификата на предприеманото изследване: тя включва увод, пет глави и заключение.

В увода присъстват основните елементи, присъщи на дисертационните изследвания: изследователски въпроси, цели и задачи, очертана е актуалността и са формулирани хипо/тезите, изведени са методите (качествени, основани на описание на антропологични, феноменологични и социологически факти, икономическа социология, описателен количествен метод и анализ на документи, компаративен анализ), използвани в изследването. Заедно с това, уводът има характер на теоретично въведение, което личи и от неговото „заглавие“ - Демокрация и демократизация – дефиниция и проблематика, въвежда основните понятия на изследването, представя някои от най-влиятелните определения, както и авторовото разбиране по въпроса.

Следващите пет глави са изградени по една и съща схема. Наименовани са съответно „Демократизацията на... “ Република Южна Африка – гл. I, на Зимбабве – гл. II, на Намибия – гл. III, на Ангола – гл. IV, на Мозамбик – гл. V и съдържат следните параграфи: 1. Начало на европейската колонизация и преселение, 2. Расистко-сегрегационен режим, 3. Разпадане на авторитарния режим на белокожото малцинство, 4. Консолидиране на демокрацията.

В заключението са обобщени резултатите на изследването и е обосновано доказването на хипо/тезите, формулирана в неговото начало, но подобно на увода, то

надскача обичайното и може да се разглежда като самостоятелен теоретичен раздел в дисертацията. В него, освен посоченото, се излагат самостоятелни тези на автора, свързани с някои важни съвременни гео/политически процеси и мястото и перспективите на демократизацията в тях, включително и по отношение на България и се предлага оригинален модел на демократизацията в РЮА, Зимбабве, Мозамбик, Ангола и Намибия, който показва как закономерно в днешно време тези страни са се превърнали в южноафрикански националноосвободителни автокрации.

Авторефератът е от 30 страници, разработен е в съответствие с изискваните стандарти, следва, без да повтаря, изложението в дисертацията и представя синтезирано и коректно основните моменти в нейното съдържание.

В заключението на автореферата са обобщени резултатите на изследването и са формулирани неговите приноси - научно-приложни и научно-практически. Посочени са 10 публикации във връзка с темата на дисертационния труд, апробиращи неговите основни изследователски тези.

II. Актуалност на темата.

Дисертацията „Демократизация на политическите системи в Африка“ изследва актуален проблем на съвременното политологично познание – проблемът за същността и механизмите на реализация на прехода от авторитарни към демократични политически системи, при което, както подчертава Димитър Керанов, досега в България не е бил изследван въпросът за демократизацията конкретно на Южна Африка, Зимбабве, Мозамбик, Ангола и Намибия. И в двата аспекта разработваната проблематика дава основание тя да се приеме като дисертабилна и значима.

III. Съдържание и основни моменти в дисертацията.

3.1. Обект, предмет и хипотеза на дисертацията:

Обектът на изследването са политическите системи на Южна Африка, Зимбабве, Мозамбик, Ангола и Намибия.

Предметът е процесът на демократизация в Южна Африка, Зимбабве, Мозамбик, Ангола и Намибия, разбран като състоящ се от две части – разпадане на режима и последващо консолидиране.

Хипо/Тезите на автора са две: 1) човешкият фактор е определящ в демократизацията в африканските държави;

2) националноосвободителните движения са пречка пред напредъка на демократизацията в африканските държави.

3.2. В съдържателен план се очертават следните същностни характеристики на изследването:

А) Изходна предпоставка на изследването, въпреки неговата интердисциплинарност, е осъществяването му през призмата на политологичния подход. Негов фокус е обяснението на процеса на демократизация в Южна Африка, Зимбабве, Мозамбик, Ангола и Намибия. На основата на анализ на историята, културните структури и решенията на политическите лидери се изясняват съдържанието на същностни политически характеристики на колониализма, расизма, демокрацията и демократизацията като акцентът във всяка глава се поставя върху политическата система във всяка от страните и нейните проблеми -авторитаризъм, корупция и др.. Обосновава се тезата, че демократизацията е дълъг и сложен

исторически процес, който зависи от контекста на всяка една държава и се разделя на две части – разпадане на авторитарния режим, последвано от консолидиране.

Б) Друг важен момент е фактът, че дисертантът си дава сметка за съществуващите трудности и бели полета в научните изследвания до момента, поради което прави обосновано дефиниране на ограниченията пред дисертационното изследване в два плана: 1) времевия обхват - разглеждат се събитията от установяването на колониално господство около 15-ти век до наши дни; 2) информационната осигуреност - частичната или пълна недостъпност на статистически или други данни, предизвикана или от тяхната липса въобще, или от непосилната за автора цена за тяхното достъпване.

В) Дисертацията е написана с видим „авторов“ подход, който се проявява както във формулирането на тезите и в тяхната защита, включително в „изказа“ на Димитър Керанов – „Затова аз считам, че е редно...., Смятам, че е целесъобразно...“ и др. п., така, и това е особено важно – в изводите, с които се доказват резултати от анализа като следния: „На базата на анализа на теорията и събитията се прави авторска интерпретация на демократизацията в тези държави, от което се изготвя модел на демократизацията в РЮА, Зимбабве, Мозамбик, Ангола и Намибия и се защитават авторските тези, заедно с твърдението, че всички тези държави са обединени от положението си на бивши преселнически държави под авторитарен режим на белокожо малцинство.“.

Г) Не по-малко важна характеристика на дисертацията, която ще подчертая в моето становище, е стремежът на дисертанта да не остава на нивото на абстрактния теоретичен анализ, а да намира практически проекции на дискутираните процеси и формулираните тези в изследването, които, могат да бъдат използвани в учебния процес по демократизация в региона южна Африка, да са полезни както за специалисти в областта и за начинаещи изследователи, така и за различни държавни и частни институции, частни лица и компании, имащи нужда от подобно детайлно анализиране на демократизацията в южноафриканския регион.

Като извод може да се посочи, че на основата на осъществения анализ дисертацията **успява да докаже** формулираните хипо/тези, че в развитието на демократизацията в петте държави човешкият фактор е определящ и в двете фази на демократизация, и че АНК, АНСЗ-ПФ, НОЮЗА, НДОА и ФОМ като националноосвободително движение са неспособни да управляват страните напред към подобрене консолидирането.

IV. Критични бележки, препоръки и въпроси, относно дисертацията.

Както към всеки научен труд, така и към рецензираната дисертация могат да се предявят критични бележки и препоръки. Без да навлизам в подробности ще посоча следните по-важни:

а) в коректорско-редакторски план:

- съществуване на печатни и правописни (неправилно членуване на пълен член и др.) грешки, неprecizно оформяне на библиографията, разминаване в озаглавяването и съдържанието на някои таблици и др. п.;

– често напускане на академичния език и използване на журналистически и разговорен (тем подобни, камо ли и др.), както и наличието на „паразитни“ изрази („де факто“ и др.);

б) в теоретико-митодологичен план:

Три момента:

1. Съществува разминаване на темата на дисертацията и обхвата на осъществения анализ. Смятам че би било добре Д. Керанов да формулира специален текст, в който да въведе ограничаване на обхвата до петте държави в Южна Африка, а не това ограничение да се приема по „подразбиране“ от читателя, а може би и от автора на дисертацията.

2. Въвеждане на някои, според мен, спорни термини като „управници“, „не-белокожи“ и др., които би могло да бъдат заменени със сродна по смисъл и приета в академичните изследвания терминология.

3. Съществуването на множество смислови повторения. Повечето от тях вероятно са резултат от избрания подход на изложение в дисертацията – повторение на схемата във всяка от главите (макар че има някои повторения и в отделните глави). В тази връзка **имам въпрос** към Димитър Керанов: Възможно ли би било според него да се реши дисертацията в сравнително-политологичен план – например - извеждат се основните характеристики и се проследяват те във всяка една от държавите, какъвто момент в известен смисъл има в четвърта и пета глава (Ангола и Мозамбик)?

V. Оценка на научните, научно-приложни приноси и минималните национални изисквания

1. Самооценката на приносните моменти е оформена съгласно изискванията и отразява адекватно постиженията на дисертацията.

Смятам, че като цяло анализът има оригинален характер и докторантът би могъл да добави към приносните моменти в изследването формулираната и защитена теза за културната и в известна степен политическа/предполитическа самостоятелност, развитост и значимост на местното/коренното население в разглежданите колонизирани страни.

2. Авторът изпълнява националните минимални изисквания за допускане за защита.

В дисертацията и автореферата, както и в представените публикации, свързани с темата на дисертацията не установих наличие на плагиатство.

VI. Заключение.

Очертаните макар и в най-общ план резултати в предложения за рецензиране труд ми дават основание да предложа на уважаемото научно жури за провеждане на защитата на дисертационния труд на тема „Демократизация на политическите системи в Африка“ да присъди на неговия автор Димитър Любомиров Керанов образователната и научната степен „доктор“ в професионално направление: 3.3. Политически науки (Политология).

29.05.2023 г.
гр. Благоевград

Подпис:
Проф. д-р Борис Манов